't Vagevenster 01

Heemkundevereniging

BERCHS-HEEM

Bestuur
Heemkundevereniging
Berchs-Heem:

Jan van der Burgt
voorzitter
Molenweg 44
5351 EV Berghem
tel. 04123 - 1183

Herman van de Camp
secretaris
Burg. van Erpstraat 61
5351 AS Berghem
tel. 04123 - 1327

Adrie Dollevoet
penningmeester
Spaanderstraat 7
5351 BA Berghem
tel. 04123 - 1428

Jo Hoeks-van Thiel
lid
Harenseweg 1a
5351 NG Berghem
tel. 04123 - 1868

Bert Akkermans
vice-voorzitter
St. Willibrordusstraat 15n
5351 ED Berghem
tel. 04123 - 2424

Heemkundevereniging
BERCHS-HEEM

Rekeningnummer Rabobank:
1065 16 817
t.n.v. Heemkundevereniging
Berchs-Heem

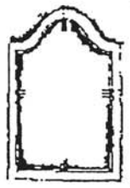

Redactie
't Vagevenster:
Adrie Dollevoet
Peter Hoefnagels
Jo Hoeks-van Thiel

Uittikken en bewerken kopij:
Geertje van der Burgt

Eindredactie en vormgeving:
Bert Akkermans

Inleveren kopij voor
't Vagevenster:
St. Willibrordusstraat 15n,
5351 ED Berghem
tel. 04123 - 2424

Aanleveren kopij:
op floppy of diskette, zonder opmaak, dus rechttoe-rechtaan tikken, TXT-file of WP 5.0-5.1
Floppy's en diskettes worden na gebruik geretourneerd aan afzender, ook bijgeleverde foto's, tekeningen, kopij of ander origineel materiaal.

Leden van Heemkundevereniging Berchs-Heem krijgen het verenigingsinformatie- en nieuwsblad, 't Vagevenster, gratis thuisbezorgd.

Losse nummers f. 6,-
exclusief verzendkosten,
aan te vragen bij de secretaris:
Herman van de Camp
Burg. van Erpstraat 61
5351 AS Berghem
tel. 04123 - 1327

't Vagevenster
nummer 1, april 1993

Inhoud

Bestuur - Redactie 2
Inhoud - Omslag 3
Voorwoord, Het Initiatief 4
A. van Genugten pastoor
De Oproep - Het Begin - De Oprichting - Terugblik 5
Herman van de Camp
Van de Voorzitter 9
Jan van der Burgt
't Vagevenster 10
Jo Hoeks-van Thiel
Geschiedenis rondom de Gerechtsplaats Berghem 11
Lambert van den Heuvel
Van de Redactie - Straatnamen 18
Bert Akkermans
Jan Nelissen 19
Jo Hoeks-van Thiel
Het Kruisbeeld langs den openbare weg te Berchem 23
Herman van de Camp
Agenda 28
Ledenlijst 29
Adressen 30
Expositie 31

Omslag

De omslagtekening van 't Vagevenster is gemaakt naar een foto uit het Gemeentearchief van Berghem.
De foto staat op de achterzijde van het omslag afgebeeld, inzet linksonder.
Ook in het artikel over 't Vagevenster komt de foto voor.
De boerderij stond in het tuureind. Hondshoek A 16.
Jan den Brok en familie woonden er.
Jan den Brok, getrouwd met Marie Meskens, uit Lebbeke, België, en vier kinderen: Thé, Frans, Roos en Karel.
Jan den Brok, ofwel Jan van Kate, ofwel Jan Sniep, deze bijnaam kreeg hij naar aanleiding van een verhaal dat hij vertelde waarin hij zich versprak, kniep (zakmes) wilde hij zeggen, maar het werd sniep, vandaar.
De boerderij is in 1930 afgebrand, ook het huis en de schuur ernaast.
In 1932 werd een nieuw-gebouwd huis betrokken.
Nu is het adres Deursenseweg 17. Karel den Brok (zoon van Jan) en Mientje den Brok-van de Burgt (uit Overlangel) wonen er.

OPRICHTING HEEMKUNDEVERENIGING BERCHS-HEEM

Heemkundevereniging BERCHS-HEEM

VOORWOORD, HET INITIATIEF

Een eigen lijfblad voor Berchs-Heem.
Toen mij gevraagd werd om het inleidend artikel te schrijven, voor dit eerste nummer van een eigen periodiek van Berchs-Heem, heb ik daar van harte 'ja' op gezegd.
Het is voor mij een grote eer om dit blad als het ware 'ten doop' te mogen houden.
'Iets' ten doop houden is mij niet zo vertrouwd als 'iemand dopen'.
Dat doe ik praktisch elk weekend.
Zolang als ik in Berghem ben - nu bijna twintig jaar - heb ik hier al meer dan duizend kinderen gedoopt.
Door dat doopsel neem je iemand op in een gemeenschap.
In onze situatie hier in de (geloofs)gemeenschap van Berghem.
Met name dat aspect zou ik ook bij het ten doop houden van dit blad willen benadrukken.
Ik hoop en spreek ook de wens uit, dat dit blad een eigen plaats mag gaan krijgen in de gemeenschap van Berghem.
En zoals iemand die gedoopt is de plaats in de gemeenschap moet gaan waar maken, zo hoop ik ook dat dit blad zijn bestaansrecht zal waarmaken.
En zoals een pas-gedoopte mag rekenen op de sympathie - in de rijke betekenis van dit woord - van de gemeenschap waarin men wordt opgenomen, zo hoop ik ook dat dit periodiek welwillend en met de noodzakelijke openheid zal worden verwelkomd.
Wanneer dat zo is, dan gaat het een goede toekomst tegemoet.

In januari 1992 heb ik op een gegeven ogenblik in een preek zijdelings verwezen naar heemkundeverenigingen in de omgeving.
En me toen hardop afgevraagd waarom er in Berghem nog geen dergelijke vereniging was.
Dat is de eerste aanzet geweest voor enkele mensen om het initiatief te nemen om tot de oprichting van deze vereniging te komen.
In het vroege voorjaar van 1992 is toen Berchs-Heem opgericht.
De winter van 1992 is achteraf een gunstige tijd gebleken om de uitgezaaide vrucht tot voldoende rijpheid te laten komen.

Op 19 maart 1992, de feestdag van Sint Jozef, mochten we getuigen zijn van een voorspoedige bevalling.
En het borelingske werd meteen door een voldoende aantal mensen ontvangen en begeleid, om door de eerste fase van het leven heen te komen.

En zoals bij aangifte van een nieuwe wereldburger het een goed gebruik is, om er 'ook ene op te gaan drinken' zo is dat ook in deze gebeurd.
De rekening van deze consumptie wordt goed bewaard in het 'boek van ikke' van ons Berchs-Heem.
En nu dan het ten doop houden van dit eigen lijfblad.
De kleine nieuwe wereldburger is intussen al ruim één jaar oud. Maar dat is bij de andere dopen in onze kerk ook een beetje de trend.
Niet meer meteen na de geboorte, maar eerst eens rustig tot jezelf komen en er eens goed over nadenken waarom je wel laat dopen.
Een gesprek daarover, samen met andere doopouders is in deze een vanzelfsprekendheid geworden.
Want je wilt weten, wat je kiest en waarom.
Dat het dan weleens ooit gebeurt, dat de doop wat langer wordt uitgesteld, dat heb ik al enkele keren meegemaakt.
Zelfs dat we een keertje de kleine, die gedoopt moest worden, moesten gaan vangen in de kerk.
Niet omdat hij niet gedoopt wilde worden, maar een half uur stil op de arm van een peetoom moeten zitten was hem teveel geworden.
Maar goed... onze wereldburger wordt nu in en door dit lijfblad officieel ten doop gehouden.
Er is goed over nagedacht: wel of geen eigen lijfblad.
En de keuze is positief.
Mijn wens: Behouden vaart en een goede toekomst!
Wie weet hoe belangrijk het straks zal blijken te zijn bij het behoud van een eigen gezicht voor ons mooie Berghem.

A. van Genugten
Pastoor

DE OPROEP

Beste Berghemnaren,

Naar aanleiding van de suggestie gedaan door Pastoor van Genugten voor het oprichten van een heemkundevereniging in Berghem wil ik van de gelegenheid gebruik maken om via het Trefpunt een oproep te doen.

Voor onze kinderen en kindskinderen is het waardevol om de Berghemse historie vast te leggen.
Ongetwijfeld zijn er in Berghem nog vele mensen die hiervoor belangstelling hebben.

U kunt telefonisch reageren op onderstaande adressen:
Pastorie Berghem, tel. 1215.
Herman van de Camp, Burg. van Erpstraat 61, tel. 1327.

HET BEGIN

Op 5 maart 1992 heeft bij Herman van de Camp een eerste bespreking plaats van enkele initiatiefnemers: Pastoor van Genugten, Herman van de Camp, Jan van Schaijk en Mies Megens.
Tijdens de bijeenkomst worden mogelijkheden besproken om te komen tot oprichting van een heemkundevereniging in Berghem.
Na de oproep in het Trefpunt hebben zich 15 personen gemeld.
Er wordt besloten om een eerste bijeenkomst te gaan houden en wel op 19 maart a.s. in de Bejaardensoos.
De aanzet om een heemkundevereniging op te richten is in eerste instantie gekomen van Pastoor van Genugten, in zijn preek van 9 februari 1992, dit was voor Herman van de Camp de aanleiding om een oproep te plaatsen in het gemeenschapsblad voor Berghem 'Het Trefpunt'.
Kort daarop laten verschillende inwoners van Berghem weten dat zij lid willen worden. Het aantal 16 was voldoende om serieus te beginnen.

DE OPRICHTING

Verslag eerste vergadering: 19 maart 1992

In de Bejaardensoos (in de Berchplaets) te Berghem wordt een oprichtingsvergadering belegd, waarbij 16 personen aanwezig zijn.
Pastoor van Genugten geeft in het kort de ontstaansgeschiedenis weer en hoopt dat de vereniging iets moois gaat worden, waar we als gemeenschap vruchten van kunnen plukken.
Jan van Schaijk, Herman van de Camp, Mies Megens en Jan van der Burgt worden in de vergadering aangewezen om het voorlopig bestuur te vormen.
In een volgende vergadering moeten verschillende zaken hun definitief beslag krijgen: bestuur, statuten, verenigingsnaam, eventueel een naam voor een verenigingsblad, instellen en opzetten van projectgroepen en activiteiten. Of de leden hierover vast willen nadenken.

Hierna is het woord aan Lambert van den Heuvel (oud Berghemnaar) uit Heesch, hij gaat uitgebreid in op het functioneren van een heemkundevereniging binnen een gemeenschap. Wat is heemkunde?
Zich verdiepen in het heden en verleden van je naaste omgeving, plaats, streek en regio waar men woont. Veranderingen bestuderen en vastleggen, raadplegen van vele bronnen, geschreven en ongeschreven, inventariseren van die historische zaken die waardevol zijn om te behouden voor de toekomst. Het bewaren en instandhouden van gebruiken, gebruiksvoorwerpen, werktuigen en overleveringen. Studie-objecten en activiteitengroepen opzetten: archeologie, genealogie, dialect, monumenten, volksgebruiken en -verhalen, kunstgeschiedenis, toponomie enz.
Na de lezing wordt de volgende vergadering vastgesteld op 6 april.

ÉÉN JAAR!!! EN AL HISTORIE

Terugblik, jaarverslag

Op 19 maart 1992 wordt een oprichtingsvergadering belegd in de Berchplaets. De pastoor vertelt de ontstaansgeschiedenis en hoopt dat het iets gaat worden waar we als gemeenschap de vruchten van plukken.
Lambert van den Heuvel gaat uitgebreid in op het funtioneren van een heemkundevereniging binnen een gemeenschap.
Een korte definitie van Heemkunde: Heemkunde is het zich verdiepen in het verleden en het heden van je naaste omgeving.

Naamgeving

Op de vergadering van 6 april besluiten we dat de naam voor de vereniging gaat worden 'Berchs-Heem'.

Voor een in de toekomst uit te geven periodiek nemen we een suggestie van Jo Hoeks-van Thiel aan om het blad 't Vagevenster te gaan noemen.
Niet Berghemnaren mogen ook lid worden.

Starten Projectgroepen

Enkele projectgroepen zijn al van start gegaan zoals:
'Onze jongens in Indonesië' door Leo Hoeks en
'Welke Berghemnaren werden priester, frater, broeder of zuster?'
door Herman van de Camp.

Projecten die opgestart worden:
- Onderzoek molens, door Jos Broeksteeg
- De geschiedenis van Melkfabriek St. Josef, door Cor van den Heuvel

- Voorstel van de pastoor: Wit Gele Kruis, Gezinszorg, Politieke Partijen
- Voorstel van Bert van de Wielen: het oorlogsverleden, onderwijs, ereburgers, etc.

Door Pastoor van Genugten wordt iedere dag het nieuws over Berghem uit de krant geknipt en bewaard voor onze vereniging.

Op zaterdag 9 mei, bezoek gebracht aan de Heemschuur te Heesch.

Op 17 mei hebben we in samenwerking met de gemeente een fototentoonstelling gehouden van oude Berghemse boerderijen en een twintigtal foto's van het bevrijdingsfeest in1945.

We hebben subsidie aangevraagd bij de Gemeente en de Rabo-bank te Berghem. Toekenning: Gemeente f. 200,- en Rabo-bank f. 500,-.

Vergadering van 6 april, het voorlopige bestuur wordt als volgt samengesteld:
Jan van Schaijk - voorzitter, Herman van de Camp - secretaris,
Jan van der Burgt - penningmeester en Mies Megens - lid.

In de vergadering van 5 oktober heeft de verkiezing van het definitief bestuur plaats, Jo Hoeks-van Thiel wordt toegevoegd als nieuw bestuurslid.

Bij brief van 25 mei is door het bestuur van de St. Willibrordus-parochie in Berghem medewerking gevraagd om namen door te geven van overleden missionarissen, om op een gedenksteen te plaatsen.

Pogingen om een lokatie voor onze vereniging te vinden zijn tot op heden mislukt.

Drie personen, t.w.: Jo Hoeks, Adrie Dollevoet en Peter Hoefnagels gaan de redactieraad vormen voor het verenigingsblad 't Vagevenster.

De fotogroep telt vier personen: Diny Eijserman, Leo van Oorsouw, Wim van Laanen en Jos van der Burgt.

Onze vereniging is aangesloten bij Stichting Brabants Heem.

Op 5 oktober zijn de statuten door de vergadering goedgekeurd en op 13 oktober 1992 heeft de notariële beschrijving plaats gevonden.

Op 29 oktober zijn we ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

De Kringbijeenkomst te Nistelrode is door drie personen bijgewoond.

In de vergadering van 30 november wordt het rooster van aftreden vastgesteld. Na de vergadering houdt de secretaris van Brabants Heem, Ad Dams een lezing met als onderwerp Brabantse Dialecten.

Ledenbestand
Het ledenbestand telt tot op heden 38 personen, 8 daarvan wonen buiten Berghem.

Tot slot mag ik u namens het bestuur bedanken voor de medewerking in welke vorm dan ook, wij hopen op een vruchtbare samenwerking voor het nieuwe seizoen, omdat heemkunde waarde heeft voor elk individu en voor elke gemeenschap, omdat het interessant, nuttig, kleinschalig, educatief en milieuvriendelijk is.

Herman van de Camp, secretaris

Van de Voorzitter

Het eerste nummer van 't Vagevenster ligt voor u.
Het informatie- en nieuwsblad van Heemkundevereniging Berchs-Heem.
In maart 1992 plaatsten enkele initiatiefnemers een oproep in het Trefpunt voor een bijeenkomst, om te komen tot een heemkundevereniging.
15 personen reageerden.
Op 19 maart werd Heemkundevereniging Berchs-Heem opgericht.

De vereniging is aangesloten bij Brabants Heem en nadat de notariële akte is opgemaakt ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

In de directe omgeving zijn al diverse heemkundekringen actief,
Zeeland sinds 1972, Maasdorpen in de gemeente Lith, 1976,
Nuwelant - Nuland, 1978, Nistelvorst - Nistelrode, 1983, Schaijk-Reek, 1985,
De Elf Rotten - Heesch, 1987, Land van Ravenstein, 1987.
Megen is evenals Berchs-Heem in 1992 van start gegaan.
De verenigingen houden zich bezig op diverse gebieden die op heemkunde betrekking hebben.

Met de oprichting van Heemkundevereniging Berchs-Heem en het uitbrengen van een verenigingsblad willen wij actief de doelstellingen van de vereniging nastreven.
Wij moeten er ons terdege van bewust zijn dat het natrekken, doorzoeken, doorspitten en het lezen van historische gegevens veel tijd, energie en doorzettingsvermogen zal vergen.
De geschiedenis van Berghem, de streek, de mensen die er woonden en hun gebruiken, overblijfselen uit vroeger tijden onderzoeken en op schrift stellen, zal de voornaamste taak van de vereniging zijn.
Wij wensen de leden een vruchtbare zoektocht in het verleden.
Ook hopen wij , dat zij veel gegevens zullen verzamelen en vastleggen, en publiceren in 't Vagevenster.
Dank aan degenen die dat nu al gedaan hebben.

Het bestuur feliciteert eenieder betrokken bij deze eerste uitgave van 't Vagevenster en hoopt dat er nog vele volgen.

Bedankt en succes voor de toekomst!

Jan van der Burgt
voorzitter

't VAGEVENSTER

De naam van het verenigingsinformatie- en nieuwsblad is 't Vagevenster geworden, deze naam is bedacht door Jo Hoeks - van Thiel en legt in dit artikel de betekenis van het woord en wat het mogelijk inhoudt uit. Voor degene die zich geen voorstelling van een vagevenster voor de geest kan halen en misschien eerder aan vagevuur denkt, zijn twee foto's afgedrukt waarop een vagevenster te zien is, meestal zit de opening of het venster aan de linkerkant. Familie De Louw, Laanderstraat A 49, woonde in de boerderij op de linker foto, de foto onder is de boerderij van Jan den Brok, Hondshoek A 16, in het tuureind, op dezelfde plaats woont nu familie Karel den Brok, Deursenseweg 17, het huis met schuur links naast de boerderij werd bewoond door familie Bokmans.

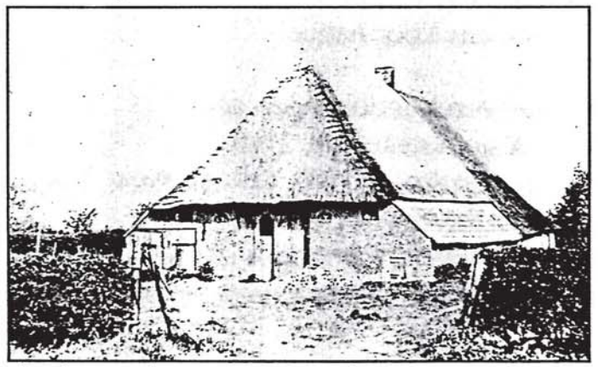

Vroeger had je aan een boerderij de zogenaamde 'lang durre': hoge, brede deuren waardoor bijvoorbeeld een kar met hooi de schuur in gereden kon worden. In één van de deuren zat een venster, heel vroeger gewoon een opening (foto hiernaast, het zwarte gat linksboven in de deur is het vagevenster). Later werd voor zo'n opening vaak een glasraam gezet (foto onder). Als je van buiten door zo'n venster naar binnen keek zag je in het begin helemaal niets, doordat het in de (onverlichte) schuur aardedonker was. Naar gelang je ogen aan het donker wenden, begon je vaag het een en ander te onderscheiden. Misschien komt daar de naam 'vagevenster' vandaan. We vinden het idee van het vagevenster een goede illustratie van wat we met onze vereniging en dit blad proberen te bereiken. We bestuderen oude documenten, speuren door oude archieven en spreken met oude mensen. In het begin zal het verleden nog moeilijk te onderscheiden zijn, maar op de lange duur hopen we toch, als ware het door een vagevenster, de zaken langzaam maar zeker te onderscheiden, zodat we een beter idee krijgen van hoe het vroeger in Berghem was. Overigens komen we in een volgend nummer misschien nog terug op wat je allemaal zag als je door een écht vagevenster de boerderij in tuurde.

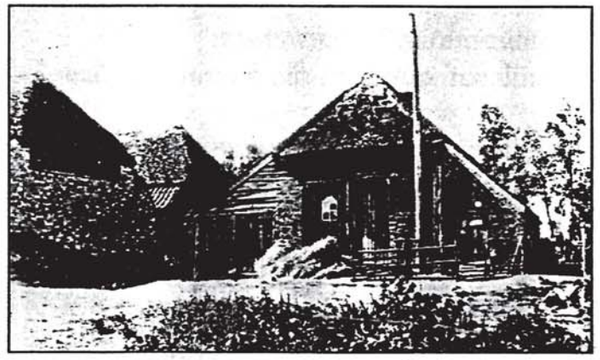

Jo Hoeks - van Thiel

GESCHIEDENIS RONDOM DE GERECHTSPLAATS BERGHEM

1. Van de vroegste tijd tot ±1000 na Christus

Opgravingen en vondsten in 1837 toonden aan, dat omstreeks 1800 vóór Christus in zuidelijke gebieden van Berghem en de omgeving mensen gewoond hebben behorend tot de zogenaamde bekercultuur.
De spectaculaire vondst van het Vorstengraf in 1933 op de plaats van het voormalige woonwagencentrum in Oss-Zuid tegen de grens van Berghem, maakte duidelijk dat omstreeks 500 voor Christus de Kelten hier hun invloed hebben uitgeoefend.
In 1964 en 1965 werden een tweetal heuvels onderzocht, behorende bij een zevental heuvels bij Zevenbergen (ten zuiden van Berghem). De vondsten die bij die opgravingen werden gedaan bewezen dat deze heuvels dateerden van rond 1300 v. Chr. (de vroege of midden bronstijd).
Ook de Romeinen lieten in Berghem hun sporen achter. Er is herhaaldelijk Romeins aardewerk opgegraven en in 1972 werd op Berghems grondgebied een Romeinse put gevonden.
Het bovenstaande maakt ons duidelijk dat van oudsher gedeelten van Berghem bewoond zijn geweest en dan niet alleen het zuidelijke gedeelte van Berghem. Op de hoger gelegen gedeelten zoals op de Lallenberg (nabij de Harense Steeg) en de Avonduur (nabij de Deurense Steeg) in het stroomgebied van de Beerse Maas, hebben reeds vroeg mensen gewoond. Dit bewezen de opgravingen, die omstreeks 1958 op de Lallenberg plaatsvonden en andere vondsten uit Berghem uit de zgn. La-Tène-periode (±500 v. Chr.).
De bewoners leefden van landbouw, veeteelt en jacht. In de omgeving trof men uitgestrekte bossen aan waarin veel wild voorkwam. Er bevonden zich in die gebieden tussen de bossen ook plassen en moerassen zoals bijvoorbeeld de Brobbelbies ten zuiden van Berghem.
Omstreeks 700 na Christus verschenen in deze streken de eerste geloofsverkondigers om de bevolking te kerstenen (=bekeren tot het Christendom). De bisschop van Maastricht, de H. Lambertus bezocht deze gebieden en misschien ook Berghem. Een bewijs van het feit dat hij hier bekend was vormen de namen van de parochies Nistelrode, Haren en Lith. Zij zijn alle genoemd naar de H. Lambertus.
Oostelijk en Midden-Brabant werd na 500 vaak met Toxandrië aangeduid en men noemde de H. Lambertus dan ook wel 'de apostel van de Toxandriërs.'
In 690 kwam Willibrordus uit Engeland naar ons land en omstreeks 700 was deze grote persoonlijkheid actief in Brabant. Willibrord heeft waarschijnlijk niet zelf de inwoners van Berghem en omgeving tot het Christendom gebracht. Wel werd deze grote 'apostel' door de inwoners van Berghem (en Oss) vereerd. Een bewijs voor deze verering vormt de bron of put op de Osse hei, die de Willibrordusput wordt genoemd. Er verrees daar ook een

Hoe de parochie Berghem onstaan is laat de tekening zien. Berghem, gelegen aan de heerlijkheden Megen en Ravenstein, kwam tijdens de Brabants-Gelderse oorlog (± 1400-1543) en de beginjaren van de 80-jarige oorlog (1568-1648) dikwijls in de vuurlinie te liggen.

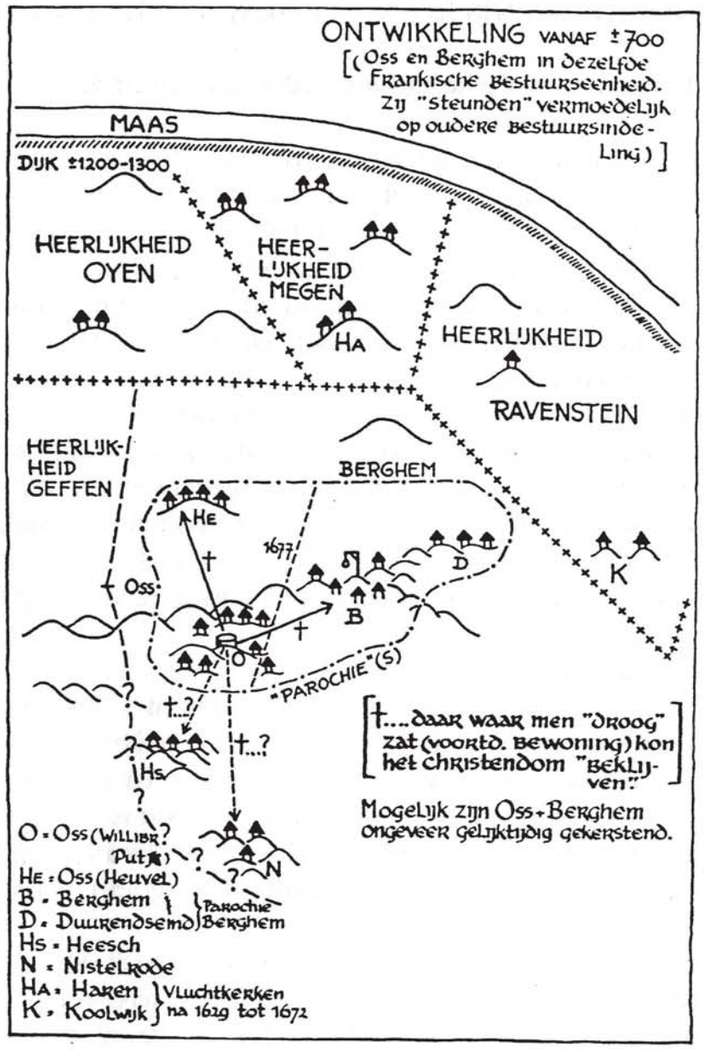

kapel die tot in het midden van de achttiende eeuw is blijven staan. De kerken van Oss en Berghem werden naar St. Willibrord genoemd. De St. Willibrordusparochie te Oss veranderde later haar naam in Maria Onbevlekte Ontvangenis. In Berghem bleef de H. Willibrordus patroon van de parochie. Zijn beeltenis prijkt eveneens in het gemeentewapen. Berghem en Oss vormden één parochie. Of het godsdienstig centrum bij de Willibrordusput lag is niet zeker, want ook op de 'Heuvel' van Oss verrees spoedig een kerk. In Berghem werd rond 1200 de eerste kerk (kapel) gebouwd.
Volgens een oorkonde schonk een Frankische edelman een aantal landerijen te Berghem en Oss aan de abdij van Echternach (in Luxemburg) waar St. Willibrordus in 754 is overleden. Van de geschonken landerijen op Berghems grondgebied lag een ervan achter op de Gement, en heette 'De Munsterrijt' (Munster hangt samen met de monniken). Ook het Weltenskempke was van de monniken want in de archieven vinden we: 'het Weltenskempke in Winkel dat van de abdij van Echternach is'. In 1069 werd Echternach door de paus in dit bezit bevestigd. Echternach bezat daarom het patronaatsrecht over de parochie te Oss en later ook te Berghem. Het patronaatsrecht was het recht om in een parochie of kapel de dienstdoende geestelijken te benoemen. Aan de abt van Echternach kwam dus het recht toe om de pastoor te benoemen.

Dit bleek nog heel duidelijk in 1619, toen de abt van Echternach wist te voorkomen dat Berghem een zelfstandige parochie werd. In 1677 was dit echter niet meer tegen te houden en werd de St. Willibrordusparochie van Berghem een eigen parochie.

2. De gerechtsplaats te Berghem

Vanuit de Saksische-Frankische tijd (400-1000) was het de gewoonte dat de gerechtsplaats die elke woongemeenschap had, ergens op de rand van het woongebied lag en zeker niet binnen de woonkern. De woonkernen van Berghem-Oss lagen in het begin van deze periode meer zuidelijker dan in deze tijd.
Deze gerechtsplaats lag voor Berghem op het hoogste punt: De plaats waar later (±1200) de kerk (kapel) kwam staan. In het Frankische recht sprak men wel over de Maelstand. Dit is de verzamelde volwassen mannelijke bevolking van een woongemeenschap van alleen de vrije mannen (=inwoners met volledige burgerrechten) die samen recht spraken onder leiding van een voorzitter. Als voorzitter trad vaak het stamhoofd of een ander belangrijk edelman op.
Omstreeks 800 bracht Karel de Grote meer eenheid in de rechtspraak. Hij en zijn opvolgers stelden graven en hertogen aan, die ieder in naam van de keizer een bepaald gebied onder hun hoede kregen.
Hoofdschouten en schouten moesten namens de graven en hertogen in kleinere districten en plaatsen toezicht houden op het gesproken recht. Om dit goed te laten functioneren vormden de hoofdschout of schout samen met de zeven schepenen de schepenenbank. De zeven schepenen werden gekozen uit vrije bewoners van de woonplaats.
De oude naam van de St. Willibrordusstraat in Berghem luidde voor 1948 het Mollestraatje. Deze naam hangt samen met het woord Maelstand. Het is de plaats waar recht gesproken werd. De op de kerktoren van Berghem rond 1400 ingemetselde X-tekens en de ruit-tekens wijzen duidelijk op deze gerechtsplaats.
De XX-tekens, duiden het schuine dubbele kruis aan. Dit schuine dubbele kruis kwam ook voor op de vlag van de Brabantse hertog. Met andere woorden, hier in Berghem gold naast het plaatselijke ook het Brabantse recht (en niet het Gelderse). Door deze tekens in de Berghemse toren wilde men aan vriend en vijand vertellen: 'Hier zijn wij Berghemnaren in samenwerking met de Brabantse hertog de baas'.
Vermoedelijk was de gerechtsplaats in Berghem van Keltische oorsprong (±500 voor Christus), want de Kelten hebben hier voor het begin van onze jaartelling eeuwenlang hun invloed uitgebreid. De Romeinen (± 50 voor Chr. tot 400 na Chr.) en de Franken (500-1000 na Chr.) die zich vanaf de vijfde eeuw hier vestigden lieten de bestaande plaatselijke wetten en gebruiken meestal voortbestaan.

3. De Schepenenbank van Berghem (±1100)

Rond 1200 kreeg Berghem zijn eigen kerkgebouw. Voor die tijd bezochten de bewoners van Berghem het kerkje bij de Willibrordusput of het kerkgebouw op de Osse heuvel. Omstreeks 1200 werden in deze streken Maasdijken aangelegd. Daarnaast was voor Berghem de Groenendijk van belang voor de beheersing van het water van de Beerse overlaat. De Groenendijk liep vanaf de Laandering aan de noordzijde van Berghem, enerzijds naar Herpen en Ravenstein en anderzijds naar Haren en Megen. Voor de bewoners betekende de aanleg van dijken, dat men minder last had van overstromingen. Steeds meer inwoners van Berghem vestigden zich daarom op de grens van zand en klei. Rond 1200 kreeg ook het Durenseind steeds meer bewoners vanwege de veiligheid tegen overstromingen.
Na Karel de Grote en de Karolingische tijd (800-1000) kwamen in Brabant de zogenaamde Brabantse hertogen aan de macht (1000-1400). Het hertogdom Brabant strekte zich uit tot in Belgisch Brabant, de Belgische Kempen en bijna geheel Noord-Brabant. Het zwaartepunt van dit hertogdom (als hoogste gezag erkende dit weer de Duitse keizer) lag vooral in het zuiden. Leuven (en later Brussel) was de hoofdstad. Daar woonde de hertogelijke familie. Het noordoosten van Noord-Brabant vormde voor de Brabantse hertogen een uithoek van hun gewest.
Rond 1100 werd de Meijerij van Den Bosch door de Brabantse hertogen onderverdeeld in de volgende vier kwartieren: Het Peelland, de Kempen, Oisterwijk en het Maasland. Berghem dat in het Maasland lag kreeg evenals de andere dorpen in dit gebied in die tijd zijn eigen schepenenbank. De Brabantse hertog bevorderde de instelling van deze schepenenbanken in de plaatsen in het Maasland om zijn gezag tot aan de Maas uit te breiden en te verstevigen. Naast elke schepenenbank werd het bestuur gecompleteerd met secretarissen, gezworenen en burgemeesters. Boven alle schepenenbanken in het Maasland stond de schout van Oss als vertegenwoordiger van de hertog. Het schepenencollege van Berghem regelde, zoals bij schepenencolleges eveneens het geval was, de rechtspraak bij lichtere vergrijpen. De berechting van zwaardere misdrijven waarbij het doodvonnis mogelijk was, was voorbehouden aan de hoofdschout in Den Bosch. In bepaalde gevallen kon hij de berechting overlaten aan de schout te Oss.

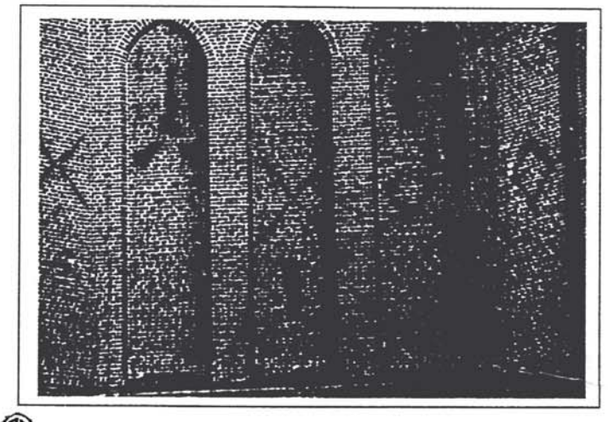

Let op de gerechtstekens in de toren. Het schuine dubbele kruis is het teken van de Brabantse hertog.

De schepenen vergaderden vanaf de Middeleeuwen in de kerktoren. Behalve de zorg voor bestuur en rechtspraak waren de schepenen ook een soort notarissen. Zo regelden zij het kopen en verkopen van grond en huizen en stelden zij testamenten op. De schepenen vergaderden behalve in de kerktoren ook wel in een plaatselijke herberg. Een raadhuis of gemeentehuis had Berghem in die tijd nog niet.

Op zich was de plaats van de raadkamer vooral na ± 1400 in de Berghemse toren niet vreemd, want dankzij de dikke muren en de spaarzame vensters kon de toren voor een van de veiligste plekjes van Berghem doorgaan.

4. De gemene gronden

In 1286 werden de villae (=dorpen) Oss en Berghem genoemd in een oorkonde, waarin hertog Jan I van Brabant aan Oss, Berghem en Duren (=Durendseind) broeklanden in bruikleen gaf. Hiermee werden aan de inwoners van de betreffende dorpen een aantal gronden ter beschikking gesteld voor gemeenschappelijk gebruik. Op deze 'gemene gronden', (spoedig de Gement genoemd) kon elke inwoner zijn vee laten grazen, op geregelde tijden hout kappen enz.
Deze gemeenschappelijke gronden waren vooral voor de minder draagkrachtigen van groot belang, omdat ook zij er hun vee op konden laten grazen. Het nadeel van deze gemeenschappelijke gronden was wel, dat allerlei ziekten onder het vee verspreid konden worden, omdat het vee van veel kleinere boeren (of kouters) bij elkaar liep.
De Brabantse hertogen streefden er duidelijk naar om met deze maatregel van 1286 nieuwe gebieden onder hun daadwerkelijke gezag te brengen. Al eerder hadden de genoemde hertogen zich het recht verworven om het hoogste gezag uit te oefenen over alle woeste gronden, moerassen en heidevelden. Voor het uitgeven van deze gemene gronden moesten de bewoners cijns (=belasting) betalen in Leuvense (=Brabantse) ponden.
Dat die Brabantse hertogen er naar streefden om in deze gebieden een sterkere positie in te nemen was niet alleen van belang voor de landsverdediging tegenover Gelder (=Gelderland), maar was ook van groot belang voor de beheersing van de waterhuishouding van de Maas en voor de handel over deze rivier.

5. De verdediging tegenover Gelder

Bij herhaling vielen de Geldersen gebieden ten zuiden van de Maas binnen. Voor hun gevoel lag de grens tussen het hertogdom Gelder en het hertogdom Brabant niet vast en herhaaldelijk maakten zij aanspraak op gebieden in Noordoost-Brabant ten zuiden van de Maas. De oorlogen tussen Gelder en Brabant dateren van omstreeks 1350, maar zij waren het hevigst

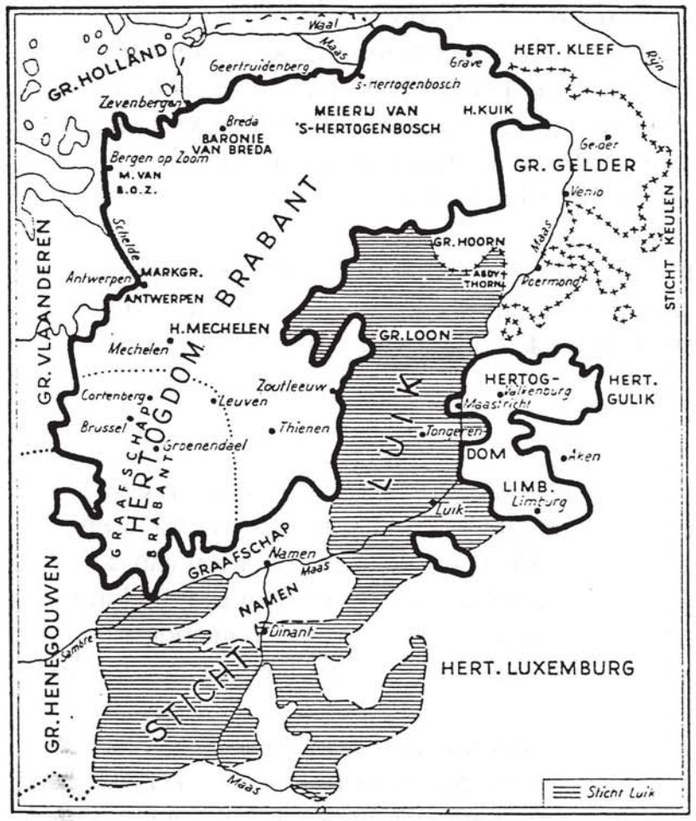

De ligging van Brabant in de Middeleeuwen.

tussen ± 1400 en 1543. Zo werd in het jaar 1512 Berghem (en vele andere plaatsen in deze omgeving) door de Geldersen geplunderd. Vele huizen werden in brand gestoken.
Om Noordoost-Brabant goed tegen Gelder te kunnen verdedigen schonk hertogin Johanna van Brabant in 1399 stadsrechten aan Oss, dat zich nu mocht versterken met wallen en grachten. Had Oss zijn stadsrechten, Berghem kreeg echter zijn versterkte toren (±1400). De Brabantse hertog kon hiervan gebruik maken in de strijd tegen Gelder. Was de verdediging aan de noordzijde van Berghem gevallen, dan konden de krijgers altijd nog in de toren een veilig heenkomen zoeken. De toren stond in de verdediging tegenover Gelder niet alleen. Berghem had ook zijn defensiewal, die gelegen was aan de Burgemeester van Erpstraat. Deze straat werd tot 1948 Laanderstraat genoemd. De Laanderstraat (=Landweerstraat of verdedigingswal) liep vermoedelijk van het Duureind tot aan de Spaanderstraat in het westen van Berghem. Hij lag op de grens van de hogere zandgrond en de lagere polderklei.

6. Het einde van de gemene gronden

In de loop van de 18e eeuw werd steeds duidelijker dat de raadkamer in de kerktoren niet meer aan de eisen voldeed. De schepenen van Berghem dienden bij de Raad van State in Den Haag het verzoek in om de gemeenschappelijke gronden te mogen verkopen. Na 1648 was het hoogste gezag van Brabant niet meer in Leuven of Brussel gevestigd maar in Den Haag. Op 6 juni 1773 verleende de Raad van State toestemming voor de verkoop van 150 morgen gemene gronden op het Gement. Veel Berghemse boeren, die grote behoefte hadden aan goede landbouwgrond kochten er een of meer 'kampen'. Tot aan de ruilverkaveling aan het einde van de jaren vijftig van deze eeuw hadden alle Berghemse agrariërs van enig aanzien land op de Gement in bezit. De gronden brachten f 4800,- op. De helft moest worden uitbetaald aan het bestuur van Oss, dat mede-eigenaar was. Het nadeel van het verkopen van de gemeenschappelijke gronden was dat veel kleine boeren gedupeerd werden de weidegrond voor het vee ging verloren. Dat betekende voor de kleine boeren een nog grotere toename van de armoede. Veel van deze keuterboeren werden in een klap gedegradeerd tot landarbeider of boerenknecht. Het hoeden van hun weinige rundvee geschiedde daarom voortaan langs dreven, stegen en landwegen, waarvan 's zomers de zijkanten rijkelijk met gras waren begroeid. Tot 1945 zou dit hoeden van het vee langs de openbare wegen in Berghem voort blijven bestaan!
Voor het geld dat Berghem ontving kon het een nieuw raadhuis bouwen dat natuurlijk vlak bij de oude raadkamer (de toren) kwam te staan en wel op de hoek St. Willibrordusstraat-Pastoor van Teteringstraat op de plaats waar thans de apotheek is gevestigd. Eveneens kon voor het geld, naast de kerk, een nieuwe school met schoolhuis worden gebouwd.

7. Berghem een zelfstandige gemeente

Uit het bovenste moge blijken dat Berghem zeker al vanaf omstreeks 1100 een eigen schepenenbank had en daardoor als een zelfstandig dorp kon doorgaan. Met Oss had Berghem een speciale verhouding. Twee zaken bleven steeds aanleiding geven tot conflicten tussen Oss en Berghem nl. de gemeenschappelijke gronden en het recht van schouw op de wegen. Dit laatste werd door de schepenen van Oss in Berghem uitgeoefend. Het conflict over het Gement werd bijgelegd in 1774, door de opbrengst van de gemene gronden eerlijk te verdelen tussen Berghem en Oss. In 1798 zag Oss af van het schouwrecht op de wegen van Berghem.
Berghem vormde dus vanaf 1100 een zelfstandig dorp, al bleef het hinderlijke schouwrecht van de Osse schepenen Berghem tot 1798 achtervolgen. Op kerkelijk gebied werd Berghem in 1677 een zelfstandige parochie en kwam daarmee vanaf dat jaar op eigen benen te staan.
De gemeentelijke herindeling in Noordoost-Noord-Brabant die in 1994 waarschijnlijk ingaat brengt Berghem en Oss weer bestuurlijk bij elkaar. Dit zal een nieuwe periode betekenen voor de bewoners van beide gemeenten. Mede daardoor is het een gelukkig gebeuren, dat in Berghem vanaf 1992 een eigen heemkundige vereniging is opgericht met de naam 'Berchs-Heem'. Daardoor kunnen kennis en gegevens uit het verleden nog meer onderstreept worden en daardoor kan de waardering voor de rijke geschiedenis van Berghem en de wijde omgeving alleen maar toenemen.

Lambert van den Heuvel

Van de Redactie

Het eerste nummer van 't Vagevenster ligt voor u.
't Vagevenster is het verenigingsblad van Heemkundevereniging Berchs-Heem.
De redactie van 't Vagevenster zal u op de hoogte houden van al de activiteiten die Heemkundevereniging Berchs-Heem zal ondernemen.
Over de uitvoering van het 't Vagevenster. De kleur van het papier is chamois-geel.
De meeste verenigingen in Berghem hebben wel iets met de kleur geel van doen.
't Vagevenster wil niet achterblijven. Wel is gekozen voor een zachtere kleur geel, leest rustiger. De tekstletter is wat groter dan gebruikelijk, om tegemoet te komen aan de niet meer zo piepjonge leden van de vereniging, en voor degene die te ijdel is om te bekennen dat hij/zij aan een leesbril toe is!
Jo Hoeks-van Thiel heeft de naam 't Vagevenster bedacht.
De omslag is een ontwerp van Peter Hoefnagels.
Adrie Dollevoet is coördinator.
Bert Akkermans zet het blad technisch in elkaar en is tevens eindredacteur.
Samen vormen zij de redactie, bijgestaan door Geertje van der Burgt die de aangeleverde kopij uittikt en bewerkt.
De redactie feliciteert de vereniging met het verschijnen van het eerste nummer, en hoopt dat er in de vereniging genoeg actieve leden zullen zijn die artikelen aanleveren.
De continuïteit van 't Vagevenster zal alleen dan te verwezenlijken zijn.
De redactie kijkt al uit naar het volgende nummer.
U ook?!

Straatnamen

De Gemeentewet ex artikel 174, voorziet in wetgeving voor het benoemen van straatnamen. De meeste gemeenten in Nederland hebben voor straatnaamgeving speciale commissies ingesteld. Diverse heemkundeverenigingen hebben in deze commissies zitting, of hebben een adviserende functie. B&W en de raadsleden verrichten in sommige gemeenten zelf het nodige onderzoek en benoemen en beslissen zelf. Straatnamen moeten wel aan enkele criteria voldoen. De naam moet kort, niet verwarrend, goed leesbaar en duidelijk uitspreekbaar zijn. Vaak worden van oudsher bestaande namen en veldnamen gehandhaafd of weer in ere hersteld. Wijken en nieuwbouwlocaties worden projectmatig van straatnamen voorzien. In veel gemeenten komen dezelfde namen voor. Straten vernoemd naar musici, componisten, zeehelden, schrijvers en dichters enz.
In de gemeente Berghem is het niet anders, tegenwoordig is de situatie wel iets veranderd, inwoners kunnen zelf ook namen indienen. Op dit gebied is er voor de heemkundevereniging nu en in de toekomst een nuttige taak weggelegd, een projectgroep straatnaamgeving is al opgestart, de gemeente Berghem is gevraagd om een commissie straatnaamgeving te formeren.

In dit en volgende nummers van 't Vagevenster gaan we dieper in op het hoe en waarom van sommige straatnamen. De mens achter het straatnaambord, zijn betekenis voor onze samenleving en de plaats die hij in onze gemeenschap heeft gehad. Het eerste artikel gaat over de 'Nelissenstraat'. 4 en 5 mei, Dodenherdenking en Bevrijdingsdag, naderen, tegen deze achtergrond een goed openingsartikel.

Bert Akkermans

JAN NELISSEN

Weinig mensen die in Berghem door de Nelissenstraat rijden of lopen zal het opgevallen zijn dat er onder het straatnaambord nog een tweede bord hangt, met in kleine letters de tekst:
'Jan Nelissen als verzetsstrijder gefusilleerd op de Vloeiweide te Rijsbergen nb op 4 oktober 1944.'

Nog minder mensen kennen het verhaal achter dit beknopte eerbetoon. Dat verhaal valt te lezen in een artikel dat verscheen in het Dagblad voor Oss en Omstreken van 13 november 1947.
De tekst van het artikel is hieronder weergegeven.

Jan Nelissen *(foto: M. van Orsouw-Ploegmakers)*

JAN NELISSEN
EEN HELD BIJ HET DRAMA VAN DE VLOEIWEIDE,
EEN GOED VADERLANDER EN DE TROTS VAN OSS[1])

Jan Nelissen een held bij het drama van de vloeiweide.
Maandag, 4 september 1944. Het Duitse leger wordt door de geallieerden uit Frankrijk verdreven.
Wanordelijk en in wanhopige horden vluchten de edelgermanen langs de Belgische en Brabantse wegen terug naar de heim. De legerberichten worden steeds hoopvoller voor de verdrukten en wanhopiger voor de onderdrukkers.
En zie, daar lanceert Reuter het bericht dat de geallieerden Breda hebben bereikt. Het was echter een vals bericht, dat indirect leidde tot het drama op de Vloeiweide, waarbij de Ossenaar Jan Nelissen na heldhaftige daden van vaderlandsliefde door het moffentuig laaghartig werd vermoord.

Johannes Nelissen uit de Doelenstraat, oud 31 jaar, was een rasechte Ossenaar uit een goede arbeidersfamilie. Tijdens de mobilisatie in 1939 werd hij als dienstplichtige opgeroepen en ingedeeld bij de cavalerie, want Nelissen was een zeer bekend persoon uit de paardenwereld. Hij heeft veel

meegedaan aan de courses op Duindigt en zijn vrienden spreken nog over hem als de beste jockey van Nederland.
Jan kwam in aanmerking voor de Arbeitseinsatz, maar hij was een goed vaderlander en dus dook hij onder op de Vloeiweide, een aardig wit huisje, romantisch gelegen temidden van de vele bossen bij Breda. Hij was daar zogenaamd als landbouwer in dienst bij boswachter Neefs, maar in werkelijkheid maakte hij deel uit van de aldaar gevestigde verzetsgroep.
Op het bericht van de bevrijding van Breda waren de leden van deze verzetsgroep op de Vloeiweide bijeengekomen om met de geallieerden mee te trekken voor gidsenwerk en spionagediensten. Het bevrijdingsleger was echter nog verschillende tientallen kilometers van Breda verwijderd, maar daar het practisch elke dag verwacht kon worden bleef de groep bij elkaar.
De Vloeiweide was een gevaarlijke post van de ondergrondse, waar in de maand september een grote bedrijvigheid heerste.
Elke nacht was het patrouille lopen en regelmatig werden gevaarlijke opdrachten uitgevoerd. Jan Nelissen was hierbij een voornaam persoon, daar hij die streek bijzonder goed kende.

Op woensdag 4 october voltrok zich in de vroege ochtend het drama van de Vloeiweide. 's Avonds tevoren waren zoals gebruikelijk weer posten uitgezet, maar deze schijnen 's nachts door de Duitsers overrompeld te zijn.
Men was zoals gebruikelijk vroeg opgestaan.
Even over vijf traden plotseling drie Duitsers binnen.
Deze werden na een kort gevecht overmeesterd, maar toen bleek dat het huis omsingeld was. Er ontwikkelde zich een ware veldslag, waarbij de leden van de verzetsgroep trachtten te ontvluchten. Jan Nelissen heeft vanaf de zolder zijn aandeel gehad in de gevechten en toen de strijd wat geluwd was zocht hij een goed heenkomen in de kelder.

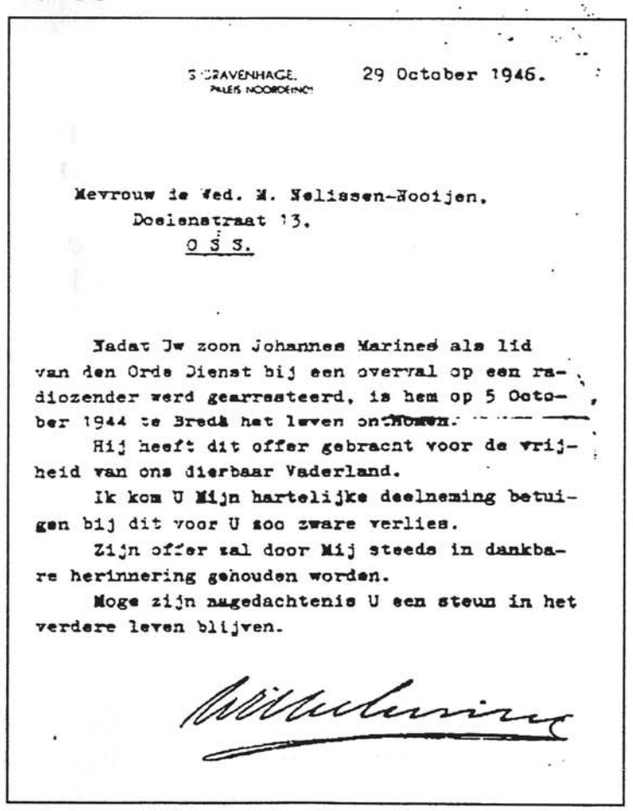
S-GRAVENHAGE. 29 October 1946.
PALEIS NOORDEINDE

Mevrouw de Wed. M. Nelissen-Nooijen,
Doelenstraat 13,
O S S.

Nadat Uw zoon Johannes Marinus als lid van den Orde Dienst bij een overval op een radiozender werd gearresteerd, is hem op 5 October 1944 te Breda het leven ontnomen.
Hij heeft dit offer gebracht voor de vrijheid van ons dierbaar Vaderland.
Ik kom U Mijn hartelijke deelneming betuigen bij dit voor U zoo zware verlies.
Zijn offer zal door Mij steeds in dankbare herinnering gehouden worden.
Moge zijn nagedachtenis U een steun in het verdere leven blijven.

Wilhelmina

Blijk van medeleven van Koningin Wilhelmina

Gemeentearchief Berghem

Hierin bevonden zich reeds de vrouw van boswachter Neefs met zeven kinderen en Frie Renard een vriend van een zoon van Neefs.
De Duitsers staken het huis in brand, waardoor de tien personen in de kelder niet meer konden vluchten.
Er stond hun dus te wachten levend te verbranden.
De moffen en hun handlangers waren echter nog niet tevreden.
Zij slingerden enkele handgranaten door het kleine kelderraampje naar binnen.
Na de explosies ging er een gekrijs en gegil op in de kelder. Maar het moffentuig ging nog verder. Zij richtten hun geweren in het keldergat en vuurden van nauwelijks een meter afstand.

In Uwe Godvruchtige gebeden wordt aanbevolen de Ziel van Zaliger

Johannus Marinus Nelisse

geboren te Berchem 27 September 1914 en door een noodlottig ongeval te Rijsbergen overleden 4 October 1944.

Roem niet op den dag van morgen, want gij weet niet, wat de eerstvolgende dag U brengen zal. Ik was jong nog, maar ..... Zie, Heer, hier ben ik, want Gij hebt mij geroepen.
De groote vrede op aarde heeft hij niet mogen beleven, maar God heeft Hem opgeroepen van het land van de eeuwige vrede.
De grootsten prijs, die van zijn leven, heeft hij gegeven voor het Vaderland. Hoe kunnen wij hem beter dankbaar zijn, dan door onze voorspraak bij God.
Dierbare Vader en Moeder, ik dank u voor alles, wat gij voor mij gedaan hebt. Ik zal u beminnen in den hemel, gelijk ik u op aarde heb liefgehad.
Dierbare Broers, Zusters, Bloedverwanten en vrienden, gedenk dat wij in liefde vereenigd blijven. Ik zal U gedachtig zijn, bidt gij voor mij.
Mijn Jezus barmhartigheid.

(100 dagen afl.)

Bidprentje (M. van Orsouw-Ploegmakers)

Tenslotte werd de hitte van het brandende huis zo intens, dat de Duitsers zich moesten verwijderen.
In de kelder speelden zich de afgrijselijkste tonelen af en ondertussen liepen de dierlijke mensen uitdagend voor het huis. En terwijl daar in de kelder van nauwelijks negen vierkante meter acht personen (twee waren reeds dood) om hun leven vochten tegen het vuur en de verwondingen, arriveerde de Bredase politie, die was gewaarschuwd.
Deze bemerkte terstond de in de kelder opgesloten personen en met een in de nabijheid gelegen afgezaagde dennenboom rammeide zij een der spijlen uit het keldergat weg, zodat voor de opgesloten personen een uitweg vrij kwam. En terwijl Jan Nelissen zelf door de schoten zwaar gewond was verrichtte hij prachtig heldenwerk in de kelder, door de zes gewonde kinderen van Neefs en de eveneens gewonde Frie Renard door de smalle uitgang naar buiten te helpen. En als laatste werd Jan aan zijn uitgestoken hand uit de hel bevrijd. Voordat hij bevrijd was bezwijmde hij.
Het jongste kind van Neefs, de vierjarige Cornelis, stierf kort na de bevrijding uit de kelder. De overige vijf gewonden werden na eerste hulp overgebracht naar een ziekenhuis in Breda. Jan Nelissen en Frie Renard werden door de Duitsers naar Breda gebracht. De volgende dag werd Jan Nelissen, die zwaar gewond was en door de anderen ondersteund moest worden, met zeven verzetslieden door de SS gefusilleerd. De onschuld van Frie Renard kwam op het laatste moment aan het licht en naast het vuurpeloton staande heeft hij de executie gezien.
Jan Nelissen, de held van de Vloeiweide, een goed vaderlander en de trots van Oss is heengegaan, maar van het aureool dat zijn nagedachtenis omgeeft straalt een gulden glans.

Enkele familiegegevens

Johannes Nelissen, geboren in 1865.
Van beroep boterwerker en later winkelier.
Trouwt in 1890 met Henrica van der Wielen, ze wonen in het Heieind.
Henrica overlijdt in 1905.

Uit dit huwelijk worden zeven kinderen geboren.
1. Hendrik, 1891, gaat in 1912 naar Helmond.
2. Hendrika, 1894, vertrekt in 1919 naar Pijnacker.
3. Lambertus, 1895, in 1912 naar Oss.
4. Johanna, 1898, trouwt net Jan Megens (d'n Breuker).
5. Anna, 1900, trouwt met Grad Mulders.
6. Maria, 1902, trouwt met Marinus Ploegmakers, wonen in de Broekstraat en vertrekken naar Linden.
7. Johannes Wilhelmus, 1904.

In 1906 trouwt Johannes Nelissen voor de tweede keer, met Maria Nooijen (geboren 1876) uit Herpen, zij heeft een kind, Johannes, 1903.
Er worden nog zes kinderen uit dit huwelijk geboren.

1. Hermanus Hendrikus 1908, vertrekt in 1930 naar Oss.
2. Hermanus Gerardus, 1909.
3. Franciscus, 1911.
4. Gerdina, 1912.
5. **Johannes Marinus,** 1913.
6. Wilhelmina, 1915.

Maria Nelissen-Nooijen, inmiddels weduwe, verhuist in 1932 met haar vijf jongste kinderen naar Oss.

Over de verzetsgroep van de Vloeiweide is ook een boek verschenen.
De schrijver is Joris van den Bergh, de titel van het boek luidt:
'De Post in de Vloeiweide'.
Het boek is uitgebracht door Uitgeversmij v.h. Broese en Peereboom.

---

[1]) De verslaggever liet zich hier even gaan. Jan Nelissen had weliswaar een aantal jaren in Oss gewoond voordat hij naar Rijsbergen verhuisde, maar was in Berghem geboren en getogen. Aangezien hij de eerste 19 jaar van zijn leven in Berghem heeft doorgebracht was Jan Nelissen, in tegenstelling tot wat een paar regels verderop wordt beweerd, een rasechte Berghemnaar.

Jo Hoeks-van Thiel